

beakasztjuk a feszítő rugókat. Ezek ne legyenek túl feszesek, és arra ügyeljünk, hogy azonos méretűek legyenek. A feszítő csavarokkal a mutatókat állítsuk függőleges helyzetbe. (0 állásba.) A kitérések pontos megállapítása végett skálát is kell készítenünk a mutatók mögé. A drótok melegítését többféle módon is megoldhatjuk. Az a fontos, hogy a közös hőforrás egyenlő mértékben melegítse fel azokat. Legegyszerűbb megoldás az, hogy egy megfelelő méretű vályúba forró homokot teszünk. A vályú két végén a drótok számára bevágásokat készítünk, s így a drótok a vályú belső terében helyezkednek el. A mutatók néhány másodperc alatt jelzik az egyes drótok megnyúlásának arányát. Ha a forró homokot elveszjük, a kihűlő drótok összehúzódását is jól lehet szemléltetni.

Az itt leírtakban igyekeztem különböző típusú kísérleti eszközök tervezését és készítését ismertetni. Ha lesz rá mód, legközelebb néhány optikai és elektromossági kísérleti eszköz leírását szeretném ismertetni. A leírt eszközök mintapéldányai a Tanárképző Főiskola módszertani szertárában bármikor megtekinthetők. Érdeklődő kartársaknak személyesen vagy levélben is szívesen adok útmutatást. Munkára fel Kartársak!

*Kubinyi Zoltán*

## A KISDOBOS FOGLALKOZÁSOKRÓL

A Szegedi Tanárképző Főiskola 2. sz. gyakorló iskolájának IV. osztályában kísérletet végeztem az őrsi foglalkozások színesebbé tételére vonatkozóan. Az osztály létszáma 28. Minden tanuló kisdobos. Három órs működik a rajban. A rajvezetői tanítójelölt, órsvezető: egy-egy VII-es úttörő. Órsi foglalkozásokat kéthetenként, hétfőn délután 3-tól 5-ig tartanak. Ez a csapatvezetőség központi rendelkezése. A pájtások most a háromcsillagos próbára készülnek. Előírt programjuk a próbapontokkal való foglalkozás, amelytől eltérni nem lehetett. Az első összejevetel ebben a tanévben rajfoglalkozás volt. A napsütésben, kellemes melegben lehetetlen volt a tanulókat sokáig tanteremben tartani. Ez alkalommal megtörténtek az őrsi beosztások. Az összeállítás igen tanulságos volt lélektani szempontból. 16 fiú és 12 leány van az osztályban. A fiúk nem tudnak jól énekelni, de kézimunkában ügyesebbek, mint a leányok. Két fiú-órs alakult. (8–8-as létszámmal.) A leányok egy órsöt alkotnak. Mivel az uzsonnaszünetben naponta az „Egri csillagok”-ból szoktam felolvasni nekik, ez a kedvenc olvasmányuk. Dobó István, Bornemissza Gergely tiszteletreméltó alakja eszményképük. Közkívánatra a fiú-órsök őket választották névadójuknak. A leányok nem akartak elmaradni tőlük, és kérték, hogy őrjük Dobó Katica nevét viselhesse. Így megtörtént a névadás. Gyakoroltuk a jelentést és formaságokat az új névvel. Az őrök különváltak, és az órsvezetők megbeszélték velük az első három próbakövetelményt. Majd kimentek a közeli térre, s az egész raj együtt játszott a szabadban. Mivel a vezetők is részt vettek a játékban, a pájtásokat összekovácsolta az összetartozás családias érzése, és amit eddig nem tettek meg, együtt énekeltek: Hegyek-völgyek között... Érdekes, hogy máskor ilyesmiről ebben a társaságban szó sem lehetett volna. Ettől kezdve minden tízpercben, amelyet az udvaron tölthettünk, nem szakadtak el egymástól, és ezt a játékot játszották. A fiúk leányt, a lányok fiút választottak. Máskor ezt meg nem tették volna a világért sem. Így érezte jótékony hatását az, hogy a vezetők megmutatták, hogyan kell szívvel-lélekkel játszani. Mikor letelt a foglalkozás ideje, csendben, rendben vonultak haza az őrök.

Második alkalommal az időjárás nem volt ilyen kedvező a szabadban való foglalkozásra. Az őrök külön gyülekeztek. A központi program szerint gesztenyefigurákat készítettek a tanulók. A *Dörmögő* októberi számában közölt kis cikket felhasználva, indították el az őrvezetők a munkát. Minden formából előzőleg mintát készítettek. Először a cikket olvasták fel, utána bemutatták a mintát, majd munkához fogtak. Egy alakot minden gyermek befejezett, és azt hazavihette megmutatni. Azt tapasztaltam, hogy az ilyenfajta foglalkozásra 45 perc kevés. Kétszer negyvenöt perc alatt minden elkészült, de játékra nem maradt idő. Nem is igényelték a gyerekek. Az alkotás öröme teljesen kielégítette őket. Akinek testvére van, az fokozott örömet érzett, mert ajándékot készíthetett.

A leányőrs kezűgyessége gyengébb, mint a fiúké, de könnyedén tanul, és igen szépen ad elő szerepeket. Sőt tanulságos vagy mulattató jeleneteket találnak ki és ezeket bábbal vagy élő szereplőkkel előadták egymás mulattatására. A harmadik foglalkozás alkalmával a központi programon kívül minden őr kis, tolltartószerű dobozt készített az írószerek számára, s ezt az iskolában a padra helyeztük. Ezek a dobozok azt a célt szolgálják, hogy megakadályozzák az íróeszközök legurulását a padról. Igaz, a hasábfarmát az őrvezetők előre megrajzolták, de a hajtogatást és a doboz díszítését: a gyakorlati foglalkozáson tanult díszítő elemekkel (tafetpapírkivágás), a tanulók maguk végezték könnyedén, gyorsan, ügyesen. Erről a foglalkozásról ismét kész munkát vittek haza, hogy otthon megmutathassák. Emellett a fiúknak játékra, a leányoknak szereplésre is jutott idő.

Negyedik alkalommal Téalapó-ünnepélyre készültünk. Előre gyártott elemekből Téalapó-figura készült minden őrben. Az ajándékot óvodásoknak szánták. Az ajándékozás elővételzett örömétől kipirultak az arcok, amikor a szekrénybe sorakoztatták saját kezük szép munkáját. Fél óra alatt készült el a sok Téalapó-figura. A fiúk még játszottak: A leányok bábműsort gyakoroltak. A Téalapó-készítés élményt szolgáltatott egy gyakorlati fogalmazási órához is. Munkájuk eredményét december 6-án átvitték az óvodásoknak a legközelebbi óvodába, ahova közülük is igen sokan jártak még néhány évvel ezelőtt. A leányőrök még a bábműsorát is bemutatta.

Ezekből a megfigyelésekből az alábbi következtetéseket tudom leszűrni:

1. Az ügyességi gyakorlatok fokozzák a kisdobosfoglalkozások nevelőértékét, színessé teszik azokat, de nem szabad minden alkalommal ragaszkodni hozzájuk.

2. Ha minden foglalkozáson végeztetünk ügyességi gyakorlatot, akkor az elveszti ízét, és a foglalkozás pót-tanóra lesz.

3. Feltétlenül olyan munkát végeztessünk, amelynek rendeltetése, célja, értelme van. (Pl. használati tárgy, kis testvérnek játék, Téalapó-ajándék, karácsonyfadísz, anyák napi meglepetés stb.).

4. Megfelelően előkészítve végeztessük, hogy a tanuló rövid idő alatt kész munkájában gyönyörködhessek.

5. Használjuk fel a gyakorlati foglalkozási órákon elsajátított munkamódokat.

6. Ne kerüljön sokba.

7. Vegyük figyelembe a tanulók képességeit, és ezeknek megfelelő foglalkozásokat szervezzünk. Olyanokat, amelyek sikerérzést, munkakedvet ébresztenek.

Remélem ezeknek a tapasztalatoknak a felhasználásával is tartalmasabbá tehetjük a kisdobos-foglalkozásokat.

*Horváth Rózsa*